

Š i f r a k a n d i d a t a :

Državni izpitni center

M 1 0 2 1 0 3 1 2

JESENSKI IZPITNI ROK

SLOVENŠČINA

Izpitna pola 2

Razčlemba izhodiščnega besedila

Sreda, 25. avgust 2010 / 90 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.

Kandidat dobi konceptni list in ocenjevalni obrazec.

Priloga z neumetnostnim besedilom je na perforiranem listu, ki ga kandidat pazljivo iztrga.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler Vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalni obrazec). Svojo šifro vpišite tudi na konceptni list.

Izpitna pola vsebuje 27 nalog. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 120. Za posamezno nalogo je število točk navedeno v izpitni poli.

Rešitve, ki jih pišete z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom, vpisujte **v izpitno polo** v za to predvideni prostor. Pišite čitljivo, vendar ne samo z velikimi tiskanimi črkami. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z nič (0) točkami. Pazite na slovnično in pravopisno pravilnost odgovorov (možnost odbitnih točk zaradi jezikovnih napak). Osnutek zadnje naloge, ki ga lahko napišete na konceptni list, se pri ocenjevanju ne upošteva.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo Vam veliko uspeha.

Ta pola ima 16 strani, od tega 4 prazne.

Priloga k izpitni poli 2 (M102-103-1-2)

RUSKI MEDVEDI: UMETNIKI NEBA

POGOVARJALA SE JE: ANJA LESKOVAR

Čeprav pri geslu *freestyle* na svetovnem spletu najdete najmanj 500.000 zadetkov, se je Slovenija s to zanimivo disciplino prostega pada seznanila šele pred nekaj leti. Ekipa Ruski medvedi – Klavdija Korošec, Roberto Močnik in Tomaž Unuk – so trenutni državni prvaki v svobodnem letenju – *freestyle*. Le deset dni pred lanskim državnim prvenstvom so se vrnili iz Rusije, si nadeli temu primerno ime in se združili v ekipo, ki se je nemudoma prebila na sam vrh.

1. Predvsem jadralno padalstvo ima v Sloveniji že dolgo tradicijo. Tehnike prostega pada pa so nam nekoliko manj znane, sploh če govorimo o posebnih tehnikah. Kaj je torej *freestyle* in kako se razlikuje od drugih padalskih disciplin?

Za začetek naj povem nekaj osnov. Klasično padalstvo je skakanje na cilj, kjer padalec poskuša skočiti čim bližje že prej določene točke pristanka, cilj *freestyle* pa je ustvarjanje likov v prostem padu in pristajanje na poljubnem mestu. Od drugih disciplin prostega pada se razlikuje po načinu izvedbe. Pri disciplini *relative* lebdiš na trebuhu, padalci pa letijo vodoravno, se preprijemajo in poskušajo v zraku oblikovati čim več likov; pri *freestyle* pa padalci večinoma nimajo telesnega stika in letijo navpično, torej pravokotno na zemljo. Pri tem dva člana ekipe ustvarjata like v vseh možnih položajih telesa, tretji član pa ju snema.

Fotografija: Tomaž Unuk

2. Bi lahko torej rekli, da je *freestyle* padalstvo z dimenzijo umetnosti?

Seveda. Preden skočimo iz letala, se dogovorimo, kakšne like bomo izvajali. Dogovorimo se, kako bomo odskočili, kakšne znake si bomo dali in kako bomo dosegli, da bomo iz letala odskočili v pravem času in v pravilnem zaporedju. Domenimo se tudi, kdo bo skočil v smeri letala in kdo drugam. Če se ne sporazumemo natančno, lahko snemavec pri odskoku zamudi sekundo in tako lik ni ustrezno posnet.

3. Zakaj pa morajo vaši liki sploh biti posneti?

Če posnetkov ni, sodniki ne morejo soditi. Vse pomembno dogajanje se zgodi v višinah, do katerih oko ne seže. Zato je bistvenega pomena, da ima ekipa odličnega snemalca, ki dogajanje čim bolj verodostojno posname.

4. Torej ima snemavec najtežje delo. Padati in snemati mora hkrati. (Tomaž, snemavec, se zasmehi in pritrdi.)

Na žalost odlično izvedeni liki ne pomenijo veliko, če niso posneti. In tudi posneti jih je treba dobro. Snemavec se mora potruditi, da ulovi v kader tudi npr. hribe, tako lahko zaradi dramatičnosti posnetka ekipa dobi dodatne točke. Sodniki namreč ocenjujejo umetniško zahtevnost posnetka, njegovo tehnično dovršenost in svetlobo, timsko delo in zahtevnost likov (gibi so kategorizirani; najpreprostejša lika sta sede in stoje, težji pa vsebujejo položaje z rotacijami, zamenjavami in s prevračanji). Vsekakor je dober rezultat možen le, če je dobra ekipa in ne le eden od njenih članov.

5. Kako pa se med sabo uskladite v zraku? Ali kdaj pride do trkov in kaj predstavlja največjo nevarnost?

Bistveno je, da se člani ekipe dobro poznajo. Padalca morata v zraku izvajati različne manevre, da se uravnata ali formirata v lik. Običajno ne pride do bližnjih srečanj, če pa se to zgodi, so posledice večinoma le modrice. Nevarno pa je, če eden pride pod drugega, saj lahko tako ustvari zavetrje za padalca nad sabo; ta padalec začne zato hitreje padati. Padalca morata obvladati kar nekaj tehnik, da se izogneta trčenju.

6. Kako hitro pravzaprav padate ter kako prenašate hitrost in nižje temperature?

Običajno začnemo na višini 4000 metrov, kjer je sicer precej hladneje kot na tleh, a temperature kljub hitrosti 240–260 km/h zaradi adrenalina ne občutiš vse do odprtja padala nekaj sto metrov nad tlemi. Sicer pa tudi padanje samo traja le kakšno minuto.

7. Ali imate obleko, ki vas varuje pred nižjimi temperaturami?

Ne oblečeni smo v kombinezon, ki je podoben delavskemu in ni niti v oblikovnem, niti v funkcionalnem smislu nič posebnega.

8. Kakšna pa je vaša preostala oprema in koliko stane?

Poleg kombinezona smo opremljeni še z rokavicami, s čeladami in seveda z najpomembnejšim – s padalom. Oprema stane okoli 4000

evrov in na žalost ni najdražji del športa. To so zagotovo skoki.

9. Koliko jih je v enem letu in kje skačete oziroma trenirate?

No, mi si lahko v razmerah, ki trenutno vladajo v Sloveniji, privoščimo približno 100 skokov na leto, tisti, ki jih pri tem podpira država (tako je na Norveškem, v Franciji in v Ameriki), pa skočijo tudi do 1500-krat na leto. Za nas je to popolnoma nedosegljivo, saj en polet stane 20 evrov na osebo. K temu je potrebno prišteti še potne in druge stroške. Velikokrat namreč moramo v tujino, na Slovaško ali Madžarsko. Pri nas imamo le eno letalo, s katerim nam država dovoli polete, pa še to je večinoma zasedeno. Sponzorjev zaenkrat ni, ker disciplina v Sloveniji še ni znana in dovolj medijsko zanimiva. Pri nas je poznano padalstvo na cilj, vse drugo je bolj v ozadju.

10. Kaj pa začetki?

Freestyle je razmeroma nova disciplina. Zares se je v svetu začelo s 1. svetovnim prvenstvom leta 2000. Začetek discipline je sicer že nekje v osemdesetih, ko je Olaf Zipsler začel preizkušati nove položaje v letenju, a kar nekaj časa je trajalo, da se je *freestyle* uveljavil.

11. Zakaj se kljub stroškom vedno znova odpravite v letalo in komaj čakate na polet?

Leteti je poseben občutek in fascinacija, ki se v človeku vzbudi že, ko se letalo dvigne. Pri letenju v prostem padu pa so ti občutki še močnejši. Res je, da po nekaj desetih skokih pokrajine pod sabo skoraj ne občuduješ več, a kljub temu nas vedno znova navdušijo novi kraji, pa tudi tisti, h katerim se radi vračamo; to sta zagotovo Vrsar in naš Bovec.

Zahvaljujem se vam za pogovor in vam želim še veliko uspehov!

Prazna stran

Pozorno preberite izhodiščno besedilo in rešite naloge.

1. Dopolnite povedi z manjkajočimi podatki o okoliščinah nastanka besedila.

Tvorec besedila je _____, fotografijo pa je prispeval _____. Besedilo je bilo objavljeno v _____ leta _____.

(2 točki)

2. Med katera besedila spada izhodiščno besedilo? Podčrtajte štiri ustrezne oznake.

Izhodiščno besedilo je javno/zasebno/enogovorno/dvogovorno/umetnostno/neumetnostno/strokovno/praktičnosporazumevalno/publicistično.

(2 točki)

3. Izhodiščno besedilo je intervju. Podčrtajte ustrezno vrsto intervjuja in svojo ugotovitev utemeljite v povedi.

Intervju je osebnotni/tematski.

Utemeljitev:

(3 točke)

4. V dveh povedih pojasnite pomen naslova *Ruski medvedi: umetniki neba*.

(4 točke)

5. Kateri podatki v spodnji predstavitvi svobodnega letenja niso v skladu z izhodiščnim besedilom? Podčrtajte jih in nad njimi zapišite pravilne podatke.

Svobodno letenje je posebna disciplina prostega pada, pri kateri padalci nimajo telesnega stika in letijo vodoravno, pri čemer dva člana ekipe ustvarjata različne like. Najlažji liki pri svobodnem letenju so rotacije, prevračanja in zamenjave. Padanje se začne na višini okrog 400 m, hitrosti pada pa dosežejo do 260 km/h. Padalci so oblečeni v navaden kombinezon, ki jih varuje pred nizkimi temperaturami. Najdražji del športa je oprema, ki stane okoli 4000 evrov. Naša ekipa Ruski medvedji opravi največ treningov doma. Ker je ta šport v Sloveniji še dokaj neznan, je sponzorje težko dobiti. Nas podpira država. V svetu pa je postala disciplina znana s 1. evropskim prvenstvom leta 2000.

(8 točk)

6. Kakšno vlogo ima uvodni odstavek izhodiščnega besedila? Odgovorite v povedi.

(3 točke)

7. Kateri način razvijanja teme (slogovni postopek) prevladuje v uvodnem odstavku? Poimenujte ga in navedite dve njegovi značilnosti.

Način razvijanja teme (slogovni postopek): _____

Značilnosti: _____

(3 točke)

8. Izhodiščno besedilo je bilo prvotno govorjeno. Iz novinarkinih replik izpišite poved, ki neposredno kaže na to.

(2 točki)

9. Zapis glasov v naslednjih besedah se ne ujema z njihovim izgovorom. Kateri glasovi so zapisani s podčrtanimi črkami? Vpišite jih v stolpec.

(3 točke)

beseda	glas
nav <u>p</u> ično	
snema <u>l</u> ec	
pritr <u>d</u> i	
preiz <u>z</u> kušati	
pred <u>y</u> sem	
Toma <u>ž</u>	

10. Kakšno je ubeseditveno stališče vprašanega na 11. novinarkino vprašanje? Podčrtajte ustrezni odgovor in ga utemeljite z izpisom dveh besed ali besednih zvez.

Ubeseditveno stališče je o b j e k t i v n o / s u b j e k t i v n o.

Izpis dveh besed ali besednih zvez:

(3 točke)

11. Izhodiščnemu besedilu je kot nebesedni spremljevalec dodana tudi fotografija. V povedi pojasnite njeno vlogo.

(2 točki)

12. V izhodiščnem besedilu je uporabljenih veliko prevzetih besed.

- a) Katere vrste prevzetih besed je beseda *relative*? Na črtico pred besedo zapišite ustrezno številko iz desnega stolpca.

_____ *relative* 1 citatna beseda
 2 tujka
 3 sposojenka

- b) Zakaj beseda ni podomačena? Odgovorite v povedi.

(3 točke)

13. Prevzetim besedam iz izhodiščnega besedila poiščite sobesedilno ustrezne domače sopomenske izraze. Številko ustreznega sopomenskega izraza iz desnega stolpca zapišite na črto pred besedo v levem stolpcu.

_____ freefly	1 vrtenje
_____ dimenzija	2 oblikovati
_____ rotacija	3 področje
_____ ekipa	4 pokrovitelj, podpornik
_____ formirati se	5 kroženje
_____ fascinacija	6 moštvo
_____ disciplina	7 razsežnost
_____ sponzor	8 svobodno letenje
	9 razporejati se, premikati se
	10 močna prevzetost

(5 točk)

14. Presodite, ali je raba tolikšnega števila prevzetih besed v izhodiščnem besedilu glede na naslovnika ustrezna. Podčrtajte ustrezní odgovor in dopolnite poved.

Raba tolikega števila prevzetih besed JE / NI ustrezna, saj _____

(3 točke)

15. Izhodiščno besedilo govori o padalskih disciplinah. Preberite slovarska sestavka besede *disciplina* in odgovorite na vprašanja.

1. slovarski sestavek

disciplína -e ž (i) **1.** *podrejanje, podreditev pravilom, predpisom, ki so obvezni za vse člane kake skupnosti*: v razredu mora biti disciplina; disciplina se krha, popusti; kršiti disciplino; utrditi disciplino; stroga, zavestna disciplina; delovna, poslovna disciplina; državljanska, partijska, prometna, vojaška disciplina; ekspr. vojaška, železna disciplina *zelo stroga* / žarg. ta profesor nima discipline; pren. pesniška disciplina; ustvarjalna disciplina arhitekta; disciplina mišljenja; disciplina v oblikovanju snovi **2.** s prilastkom *panoga, področje znanosti, umetnosti, športa*: sintaksa je pomembna disciplina jezikoslovja; v zadnjem času so se močno razvile nekatere znanstvene discipline; naši tekmovalci so nastopili v treh disciplinah: v teku, metu diska in suvanju krogle; filozofske, naravoslovne, športne discipline

2. slovarski sestavek

disciplína -e ž, *disciplinírati*. Prevzeto prek nem. *Disziplin, disziplinieren* iz lat. *disciplína*, kar pomeni le 'nauk, učni predmet, vzgoja'. To je izpeljanka iz lat. *discipulus* 'učenec'. Današnji pomen 'podrejanje predpisom' temelji predvsem na zvezi *disciplína militáris* 'vojaško urjenje, vojaška vzgoja', saj je podrejanje predpisom eden temeljnih ciljev vojaške vzgoje (Kl, 148).

a) Iz katerega slovarja je 1. sestavek in iz katerega 2.?

1. sestavek: _____ 2. sestavek: _____

b) Preberite 1. slovarski sestavek. V katerem pomenu je beseda *disciplina* rabljena v izhodiščnem besedilu? Na črto zapišite številko pomena.

c) Zapišite poved, v kateri boste uporabili besedo *disciplina* v drugem pomenu, kot je rabljena v izhodiščnem besedilu.

č) Iz 1. slovarskega sestavka izpišite ponazarjalni primer za neknjižno rabo besede *disciplina*.

d) Preberite 2. slovarski sestavek.

Iz katerega jezika je prevzeta beseda *disciplina*?

Ali je v tem sestavku naveden tudi pomen, v katerem je beseda *disciplina* rabljena v izhodiščnem besedilu? Obkrožite ustrezen odgovor.

DA NE

(8 točk)

16. V odgovoru na 9. novinarkino vprašanje poiščite vsa zemljepisna lastna imena. V osnovni obliki jih zapišite na črte (ne ponavljajte besed) in iz njih tvorite vrstne pridevnike.

zemljepisno lastno ime

vrstni pridevnik

(4 točke)

17. V odgovoru na 2. novinarkino vprašanje poiščite glagole, ki sodijo v besedno družino s korenem -skok-. V osnovni (slovarski) obliki jih zapišite v stolpec (glagolov ne ponavljajte), določite jim glagolski vid in pripišite vidski par.

osnovna oblika glagola	glagolski vid	vidski par

(4 točke)

18. Podčrtane dele besednih zvez zapišite z besedami.

4000 evrov _____

1500-krat na leto _____

1. svetovno prvenstvo _____

260 km/h _____

(4 točke)

19. Izpisanim tvorjenkam določite besedotvorni način.

1500-krat _____

odskok _____

potni _____

dvesto _____

(4 točke)

20. S podčrtovanjem določite stavčne člene in njihove dele v navedeni povedi.

Zares se je v svetu začelo s 1. svetovnim prvenstvom leta 2000.

(4 točke)

21. Zapišite poved, v kateri boste besedo *zares* uporabili kot členek, ki bo izražal soglasje, pritrditev.

(3 točke)

22. Preberite poved iz izhodiščnega besedila in s simboli (S-strukturo) prikažite stavčna razmerja v njej.

Začetek discipline je sicer že nekje v osemdesetih, ko je Olaf Zipser začel preizkušati nove položaje, a kar nekaj časa je trajalo, da se je freefly uveljavil.

S-struktura:

(3 točke)

23. Izpisani dvostavčni povedi strnite v enostavčni.

Če posnetkov ni, sodniki ne morejo soditi.

Ker je bil posnetek dramatičen, je ekipa dobila dodatne točke.

(4 točke)

24. Pristavek v spodnji povedi razširite v odvisni stavek in zapišite celotno poved. Poimenujte tudi vrsto odvisnega stavka, ki ste ga tvorili.

Ekipa Ruski medvedi – Klavdija Korošec, Roberto Močnik in Tomaž Unuk – so trenutni državni prvaki v svobodnem letenju.

Vrsta odvisnega stavka: _____

(4 točke)

25. V odgovoru na 7. novinarkino vprašanje sta dve pravopisni napaki. Odpravite ju in celotno popravljeno poved zapišite na črte.

(2 točki)

Prazna stran

Prazna stran

Prazna stran